



**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio I. An & quomodo sit euidenter cognoscibile Deum esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

2 Disputatio I. De Deo, Quæst. I. Sectio I.

Partitio
totius tra-
ctatus.

Ego in priore isto pulcherrimoque tractatu considerationem illam de Deo secundum se, tradere aggrediens, sex in illo primo Ente explico. Primum sit cognoscibilitas abstractiua essentiae ac perfectionis diuinæ, seu quid eximium & excelsum cogitare viator debeat cum menti obicitur *Deum*. Secundum cognoscibilitas intuitiua Dei, seu quomodo Deum cognoscant comprehensores. Tertium perfectio intellectus diuini, seu multiplex eius scientia. Quartum perfectio diuinæ voluntatis. Quintum perfectio prouidentiae præsertim supernaturalis quæ dicitur Prædestinatio, & Reprobatio. Sextum Trinitas personarum. *Hoc est* (vt ait Cyrillus) *mysterium diuinitatis in fastigijs*. Sed ad hæc tanta tam obscura cognoscenda, quis idoneus, nisi cui per filium suum aperiet amanter se ipsum Deus, qui tenet vultum solij sui, & expandit super illud nebulam suam. Effundet igitur postulantibus lucem suam, lumen de lumine, quia vt sapienter monet (Augustinus l. 1. de Trinit. c. 3.) *nec periculosius alibi erratur, nec laboriosius aliquid quaeritur, nec fructuosius aliquid inuenitur.*



DISPUTATIO PRIMA.

De cognoscibilitate abstractiua essentiae ac perfectionis diuinæ, a. q. 2. ad 12.

Cognitio
Viatorum
de Deo
qualis sit.



NGREDIMUR ergo primum beatam illam caliginem intra quam admitti Dionysius optabat c. 1. de Diuinis nominibus, plenam radiorum supra modum clarorum, lumine omni præstantiorem, in qua viator adhuc Moyses Deum videt, esque vt ait Nyssenus lib. de vita Moysi, *abstractiua cognitio quam in via de Deo habemus*, & potest ad quatuor capita reuocari. Primo quomodo cognoscamus de Deo an sit. Secundo quomodo cognoscamus quid sit. Tertio quomodo cognoscamus qualis & quantus sit. Quarto de modis & medijs huius cognitionis, quibus inspectis, difficile, opinor, non erit conicere quomodo cogitari debeat à nobis, *unitas illa effatrix uniuersæ unitatis, substantia supra substantiam vacans ratione, intelligentiâ, nomine*, vt loquitur Dionysius cap. 1. de Diuinis nominibus.

QVÆSTIO PRIMA.

De cognitione existentie Diuinæ. q. 2.

Non est
inutile
probare
Dei exi-
stentiam.

TAmeti rectè dixit Nazianzenus orat. 2. de Theologia, *hanc esse omnibus innatam, & primam in nobis legem, cum omnibus hominibus ab initio colligatam, vt sciamus, & persuasum habeamus esse Deum*, & Tertullianus lib. 1. contra Marcionem meritò, hanc vocet, *anima à primordio dorem*. Sapienter tamen monet Damascenus l. 1. fidei cap. 3. *plures esse homines in quos tantum prauitas preualuit, vt eos in omnium irrationabilissimum, & pessimum malum detruderet, dicerentque non esse Deum*. Propterea conuincendus hic error est, errorum omnium & vitiorum fomes, ostendendo Deum esse adeo clarè, vt hoc negare si maximè velit atheus nullus possit, quod sine dubio assequar si docuero. Primò illud euidenter esse cognoscibile. Secundò illud euidenter demonstrari.

SECTIO I.

An & quomodo euidenter sit cognoscibile Deum esse. art. 1. & 2.

Propo-
siti-
o per se
nota quid
sit.

OMne quod certò, & euidenter cognoscitur ab intellectu, vel cognoscitur ex sola penetratione terminorum sine vllò discursu, & dicitur propositio per se nota: vel cognoscitur per discursum, in

quo vnum ex alio colligitur & dicitur demonstrabile, vel à priori per causam, vel à posteriori per effectum. Difficultas ergo est quomodo hæc obiectiua propositio, (*Deus existit*) cognosci possit à viatoribus, & primò quidem vniuersum, vtrum lumine naturali euidenter sit Deum esse, secundò vtrum hoc sit per se notum, tertio an sit demonstrabile.

§. I.

Vtrum lumine aliquo naturali euidenter sit Deum esse.

Evidenter cognoscere dicitur intellectus illud, cui per imperium voluntatis dissentiri non potest, euidentia enim est manifestatio veritatis cui non potest intellectus negare assensum. Quærimus ergo vtrum, esse Deum non solum certum sit, & infallibile, sed adeò etiam euidenter & perspicuum, vt intellectus solo instructus naturæ lumine, perspicere possit adeò clarè vt negare non valeat Deum.

Sensus
quæstio-
nis.

Ratio dubitandi, est primo quia si euidenter est esse Deum, non potest fide obscurè credi Deum esse, quod absurdum est, quia dixit Apostolus *accedentem ad Deum oportet credere quia est*. Probatur Sequela, quia non potest simul esse in eodem intellectu, euidentia & ineuidentia de obiecto eodem materiali, etiam per diuersa media, alioqui posset aliquis videre simul, & esse cæcus sub diuerso respectu & posset aliquis habere certitudinem, & formidare simul de obiecto aliquo, cur enim haberi potest euidentia, & ineuidentia non autem certitudo & formido.

Triplex
ratio dubi-
tandi.

Secundò saltem inutile omnino erit, habere reuelationem obscuram de re, quæ lumine naturali euidenter est, imò erit prorsus impossibile, vt propter reuelationem Dei credatur existentia Dei, nam obiectum formale, saltem prius ratione cognoscitur quàm obiectum materiale, alio qui non est causa & ratio assentiendi, sed dicere Dei, seu reuelatio est obiectum formale, & existentia est obiectum materiale, ergo prius ratione cognoscitur Deum dicere quàm cognoscatur existere, hoc autem implicat; quia reuelatio supponit existentiam, & non possum cognoscere Deum esse dicentem, quin cognoscam vel prius, vel simul illum esse existentem.

Tertio quod est euidenter notum negari à nemine potest. Sed multi, omnibus sæculis, fuere athei, qui Deum negarunt esse, vt latè testantur Clemens Alexand., Eusebius, & Lactantius, quales constat, fuisse Plinium, Lucretium, Euripidem, Bionem, ergo non est euidenter Deum esse: adde quod infinitum bonum non est comparabile cum vllò malo, certum autem, est multa esse in mundo mala, quæ bonis etiam crebrius accidunt, vnde cum omnia, eundem ab initio

ratio

tio cursum teneant conueniens potius videtur, vt natura, quam Deo tribuantur vniuersa.

Naturali-
gerevidens
est Deum
esse.

Dico 1. non solum, ex supernaturali fidei lumine certum est, sed etiam naturali ratione, omnino est euident Deum esse: ita cum S. Thoma communiter omnes tum Theologi, tum Philosophi; paucissimis exceptis quos minores & inertes merito vocat Lactantius l. de ira Dei, c. 9. qui tot seculis, & ingenii assertum numen tollere aggressi sum.

1. Probatio
ex scriptu-
ris.

1. Enim scriptura sic saepe docet Iob 33. Omnes homines vident eum, unusquisque intuetur procul, eo quod (vt loquitur Hieronymus in eum locum) notitia, quod Deus sit, inest cordibus hominum per naturam bonum. Sapient. 13. A magnitudine enim speciei & creaturae, cognoscibiliter (Graece ἀναλόγως) poterat creator omnium videri de quo loco dicam infra pluribus. Rom. 1. Quod notum est Dei manifestum est in illis, Deus enim illis manifestauit, &c. vbi teste Ambrosio agit Apostolus de cognitione per naturam vires.

Altera
probatio
ex patri-
bus.

2. Eximia, eam in rem dicunt Patres Tertullianus c. 17. Apologet. Omnes homines hac in re Christianos nasci. Arnobius, l. 1. Hanc esse scientiam naturalem, sine qua nemo nascitur, adeo vt cuilibet ingenitum sit, & affixum, ac in vtero matris impressum ac insitum, esse regem ac Dominum cunctorum, quacunque sunt moderantem. Minutius in Octauio eum esse sermonem quem natura docet. Augustinus tract. 106. in Ioannem eam esse vocem, in quam genus omne humanum consentiat, vt Deum mundi authorem fateatur: & fatetur impiissimus Iulianus apud Cyrillum, cognitionem Dei, rem esse qua doceri nequeat, sed per se discatur ab hominibus, omnes enim absque doctore deitatem quandam credidimus: imo ait Tertullianus c. 17. Apolog. non posse ab homine ignorari, quod Deus sit, Hec est, inquit, summa delicti nolentium recognoscere, quem ignorare non possunt. Vide Nazianzenum orat. 24. & 34. Cyprianum de Idolorum vanitate, Eusebium l. 2. praeparationis, c. 9.

3. Probatio
a poste-
riori.

3. A posteriori optima ratio est, quia illud lumine naturali euident est, quod sine lumine vilo supernaturali, cognouerunt omnibus saeculis, vniuersae gentes, vt optime tradit Chrysostomus in psalm. 13. paucissimi enim inueniuntur homines, tantae fuisse impietatis, aut infaniae, vt hoc negare ausi sint, aut potuerint ignorare imo praestantissimi omnes Philosophi, apud Ethnicos, solo luminis naturalis ductu inuenerunt primum illud ens optimum & pulcherrimum, perspicue in omnibus latens, vt loquitur Pifidas, adeo vt recte Clemens Alexandrinus in proreptico sub finem, omnino arbitretur, maximam eorum partem qui dicti sunt Athei, vt Diagoras, Protagoras, Anaxagoras, non negasse Deum, sed deorum tantum multitudinem improbasse. Denique a priori ratio est, quia ex effectibus, euidenter ratione naturali ostenditur existere causam necessariam sine qua, implicat illos esse, vt conuincam infra.

Ratio a
priori.

Deum esse
credi po-
test & sci-
ri.

Ad primam Resp. certum omnino esse quod fide supernaturali creditur Deum esse vt habetur, ex Symbolo Apostolorum, Credo in Deum, & ex Apostoli loco citato, oportet credere quia est, potest enim fieri euidenter credibilis hic articulus sicut alij, & potest etiam reuelari ab ipso Deo, ergo credi potest ab homine; neque obstat cognitio euidentis cognitioni obscura fidei per diuersa motiua, sicut cognosci aliquid potest intuitiue, simul & abstractiue vt probabitur tractatu 6. non potest aliquis si non sit reproductus esse caecus, & videre per diuersa media, quia esse caecum negat visionem absolute respectu talis subiecti, at vero inevidentia, negat quidem euidentiam in tali actu, non autem ne-

gat illam in tali subiecto, quod illam per alium actum & per aliud medium habere potest; sicut cognoscere potest abstractiue, & intuitiue rem eandem. Certitudo, & formido potentialis possunt esse simul, non autem formido actualis quia rem saltem sub dubio negat esse, quam certitudo affirmat vnde opponuntur contradictorie, ratione obiecti eiusdem materialis, dicerem enim esse rem & non esse: Cum tamen euidentia, & inevidentia respectu duorum mediorum non sic opponantur, sed vtraque rem eandem affirmet esse, vna per medium euidentis altera per obscurum sed hoc, vt dixi, spectat ad tractatum de fide.

Ad secundam, quae illius etiam loci propria est. Resp. Negando inutilem esse cognitionem fidei de existentia Dei, quia vt Deus ametur supernaturaliter, cognitio naturalis non sufficit. Neque impossibile est vt propter reuelationem Dei credatur existentia Dei, prius cogniti naturaliter, cum motiua credibilitatis, praecedant actum fidei.

Sed neque implicat vt existentia Dei cognoscatur primo per reuelationem, quia licet obiectum formale sit prius, cognitione obiecti materialis, quam causat, cognitio tamen obiecti formalis, non est prior cognitione obiecti materialis, quam etiam nullo modo causat, sed eadem cognitione cognoscuntur ambo indiuisibiliter, cum obiectum formale non causet vt cognitum sed cognoscatur eodem actu, sine prioritate vlla, vt alias probaui fusiis, nunc enim id non agitur, sed tantum, aio, debere quidem prius Deum existere quam loquatur, sed nego debere prius cognosci existere, quam cognoscatur loqui, sed vtrumque cognosci simul.

Ad tertiam Resp. id quod est euident lumine naturae, negari ab eo posse in quo per impietatem ita est deprauata ratio, vt non attendat neque consideret lumen illud naturae, quod sane attendere nemo potest, quin certo & clare inueniat Deum esse. Infinitum bonum, nullum intra se compati potest malum, extra se non necessario destruit quoduis malum: imo multas rationes habet cur aliqua permittat mala: quae bonis etiam euenire sapientissime patitur, qui per illa gradum eis facit ad aeterna bona.

§. II.

Vtrum per se notum sit Deum esse.

Propositio per se nota cui (vt dixi) assentitur intellectus ex sola penetratione terminorum, sine vilo discursu, quo probetur a priori, diuiditur in eam quae per se nota est secundum naturam, & eam quae secundum nos per se nota est: dicitur per se nota secundum naturam, illa cui statim intellectus absque discursu assentitur, si penetret terminos, propter immediatam eorum connexionem verbi gratia in hac propositione, homo est rationalis, si penetres quid significet homo, inuenies significare rationale quoties igitur praedicatum propositionis est de essentia subiecti, propositio est per se nota secundum naturam, quia termini tunc idem significant: sed non est tamen necesse in omni propositione per se nota secundum naturam, vt praedicatum sit de essentia subiecti. Nam haec propositio verbi gratia: omnis homo vel est equus, vel non est equus, est per se nota secundum naturam, & tamen praedicatum eius non est de essentia subiecti. Propositio per se nota secundum nos, ea est cuius termini sunt nobis ita noti, & penetrati, vt intellectus propositioni statim sine vilo discursu assentiat.

Difficultas ergo est, vtrum obiectiua haec propositio, Deus existit, vtrouque illo modo sit per se nota intellectui viatorum.

Non est
inutilis
cognitio
fidei q od
Deus sit.

Possunt
esse athei.

Propositio
per se nota
est duplex.

Status
quaestiois

A 2 Ratio

Triplex
ratio dubi-
tandi.

Ratio autem dubitandi est primò, quia si hæc propositio, *Deus est*, esset per se nota, quilibet usu rationis præditus absque ullo extrinseco præsidio, per se ipsum cognoscere illam posset: consequens illud est contra experientiam, imò illa propositio non est per se nota, ad cuius assensum egemus medio extrinseco; sed ut cognoscatur existere Deum, egemus mediis extrinsecis, ut patet, ergo illa non est propositio per se nota.

2. Ratio simplex & primò diuersa non potest includere prædicatum aliquod vniuersale in suo conceptu, alioqui non est primò diuersa: sed deitas est ratio simplex & primò diuersa, ergo in suo conceptu non potest includere existentiam, quæ communis est Deo & creaturis; ergo intellecta significatione nominis *Deus*, non intelligitur existentia. Imò nulla est propositio vera in qua prædicatum non sit idem cum subiecto ergo penetrat essentiali subiecti, cognoscitur etiam identitas eius cum prædicato, ergo erit etiam propositio per se nota.

3. Si hæc propositio est per se nota secundum se, non autem secundum nos: sequitur quod respectu eiusdem intellectus est euidens, & obscura; nam propositio per se nota, est illa quam intellectus cognoscit ex terminis. Deinde nobis (ut dixi) euidens est naturali lumine, ac velut ingenitum Deum esse; ergo est nobis per se notum. Denique illa propositio nobis est per se nota, cuius termini cognoscuntur omnino identificari: Deus & existentia cognoscuntur omnino identificari, quia nomen Dei significat ens necessarium, & id quo nihil melius potest cogitari, sed implicat cogitare huiusmodi ens non esse; ergo illa propositio *Deus existit* nobis etiam per se nota est.

Dico 2. hæc propositio, *Deus existit*, est per se nota secundum se, non est per se nota nobis.

Deum esse,
per se notum
est, secundum
naturam.

Primam partem asserunt Theologi communiter cum S. Thoma, & Scoto, quia omnis propositio in qua prædicatum ita est essentiali subiecto ut definitionem eius ingrediatur est per se nota secundum naturam: propositio in qua existentia de Deo asseritur, habet prædicatum de quidditatiua ratione subiecti, ergo est per se nota secundum naturam: minor probari postea debet ex eo, quod Deus sit ens per essentiam, & à se: probatur maior, omnis propositio in qua termini omnino idem significant, est per se nota, nam est impossibile ut intellectus percipiens significationem prædicati & subiecti eandem esse, non assentiatur propositioni, auditis & penetratis terminis, sed quoties prædicatum est essentiali subiecto, illa significant idem, subiectum enim non significat nisi suam essentiam, ergo quoties prædicatum est essentiali subiecto, propositio est per se nota.

Deum esse
non est
per se no-
tum se-
cundum
nos.

Secunda pars communis etiam est contra Bonauenturam, Agidium, & Toletanum. Probat eam sanctus Thomas, hoc modo: ut hæc propositio, *Deus est*, sit per se nota secundum nos requiritur ut ei assentiatur ex sola penetratione terminorum, sine ullo alio medio, quo eorum connexio nobis innotescat; Sed intellectus viatorum non penetrat subiectum, & prædicatum huius propositionis, *Deus existit*, nec ex penetratione immediata deitatis, cognoscit connexionem eius cum suo esse ergo illa propositio non est per se nota nobis. minor est euidens quia in via non cognoscimus Deum in se ipso secundum propriam quidditatem, neque per simplicem ullam apprehensionem, attingimus connexionem immediatam quam habet cum suo esse, alioqui cognosceremus Deum quidditatiue non penetramus ergo significationem nominis *Deus* immediate.

Maiores probatur, quoties ratio immediata, pro-

pter quam prædicatum coniungitur subiecto, est ipsa immediata quidditas subiecti, non potest attingi connexio prædicati & subiecti, quin cognoscatur hæc quidditas in se ipsa; si enim hæc quidditas in se ipsa non attingatur, non cognoscetur ratio connexionis, immediate in se ipsa: sed in propositione, *Deus existit*, ratio propter quam prædicatum coniungitur subiecto, est ipsa propria quidditas subiecti, ergo ut hæc propositio sit per se nota nobis, requiritur ut prædicatum, & subiectum penetrarent in se ipsis secundum propriam quidditatem, alioqui penetrabuntur per aliud & sic erit discursus.

Neque dicas cum *vasque* cui non probatur allata ratio, hæc propositio (*Deus est*, vel non est) est per se nota nobis, & tamen non penetratur quidditas Dei, ergo ut propositio, *Deus est*, sit per se nota nobis, non est necesse penetrare quidditatem Dei in se ipsa: similiter per se nota est illa propositio, incorporea non commensurantur loco, & tamen non habetur conceptus quidditatiuus substantiæ spiritualis.

Rationem
allatam
improbat
Vasquez.

Resp. cum Gillio l. 1. tract. 8. c. 3. distinguendo consequentiam ad propositionem per se notam in qua ratio immediata connexionis prædicati, & subiecti, est ipsamet quidditas subiecti, non requiritur ut subiectum quidditatiue cognoscatur nego: in qua ratio connexionis, est aliquid vniuersale ac commune multis concedo: in hac propositione *Deus est* vel non est, ratio connexionis est principium illud vniuersale quodlibet est, vel non est, in hac autem propositione, *Deus est*, ratio connexionis, est ipsa essentia propria Dei: substantiæ spiritualis præcisè, ut dicit negationem corporis, proprium habemus conceptum: quia proprium habemus conceptum corporis: non commensurari loco conuenit spiritui secundum præcisam negationem corporis: unde mirum non est, quod hæc propositio sit per se nota nobis, spiritualia non commensurantur loco.

Refellitur
à Gillio.

Ad primam Resp. disting. maiorem; si hæc propositio sit per se nota, potest quilibet rationis usu præditus illam cognoscere, si penetres significationem subiecti & prædicati concedo; si eam non penetres nego. Cum autem non penetraret non est mirum quod ignoretur: Deinde altera etiam maior distinguitur; illa propositio non est per se nota, quam non attingimus sine medio extrinseco, quo probetur à priori concedo; quo probetur à posteriori nego, nam omnia ferè principia probantur inductione, & omnes propositiones essentielles per se notas demonstramus à posteriori per regressum. Existentiam Dei, nullum medium à priori probat, sed tantum à posteriori.

Non pe-
netratur à
viatoribus
significa-
tum huius
nominis,
Deus.

Ad secundam Resp. disting. maiorem; ratio simplex & primò diuersa non potest includere in suo conceptu prædicatum aliquod vniuersale vniuocum concedo; analogum nego; si enim analogum sit, imbibitur in ratione particulari, talis essentia; atque ita includi potest in conceptu aliquo primo diuerso à quo præscindi non possit, existentia est aliquid analogicè commune Deo, & creaturis, ut constat ex metaphysica: Deinde nego quilibet propositionem veram esse per se notam, nam omnis quidem propositio vera hoc habet ut extrema eius sint idem, sed non habet quod significant idem, propositio autem per se nota illa est, quæ ut intellectus ei assentiatur exigit tantum ut significatio terminorum intelligatur sine ullo discursu.

Deitas in-
cludit exi-
stentiam
in suo
conceptu.

Ad tertiam Resp. negando eandem propositionem euidenter esse, & obscuram, si sit per se nota secundum se, non secundum nos: nam per se nota secundum

Potest ea-
dem pro-
positio esse
per se nota
secundum
se & non
secundum
nos.

secundum se, non est illa quæ ingenerat assensum eundem, sed quæ apta est ingenerare assensum huiusmodi, si penetrantur eius termini, si autem illi non penetrantur, manet per se nota secundum se, non secundum nos, quia potest ingenerare assensum quem non ingenerat, saltem absque discursu, unde illa propositio, evidens est non tamen per se nota nobis. Ad id quod additur, vulgò notum est nomine *Dei* significari ens necessarium, & quo nihil melius cogitari potest, plura dicam sect. 2. nunc satis est dicere, notum omnibus esse quod nomine *Dei* significatur verè aut fictè, id quod est necessarium, & quo nihil melius cogitari potest; sed non est notum saltem sine discursu, nomine *Dei* verè hoc significari ex suppositione quod illud nomen (*Deus*) significet verè id quo nihil maius cogitari potest, certè nemo potest cogitare illud non esse: sed hoc conditionatum est, ut patet.

S. III.

Vtrum sit demonstrabile Deum esse.

Nomen
Deus duo
significat.

Nomen *Deus* significare potest: vel totum concretum deitatis, id est essentiam, & attributa: vel speciale aliquod attributum, verbi gratia esse immensum, esse infinitum. Difficultas igitur est, vtrum de Deo, proptèr significat adequatè essentiam, & attributa: vel proptèr significat speciale aliquod attributum demonstrari possit existentia, per medium aliquod à priori; id est quod sit quodammodo causa, cur Deus sit, vel certè per medium aliquod à posteriori, seu per effectum ex quo evidenter inferatur Deum esse.

Videtur
demon-
strari posse
à priori
quod
Deus sit.

Ratio dubitandi primo est; quia etiam si demonstrari non possit à priori esse de Deo proptèr significat essentiam ipsam *Dei*, & concretum deitatis, tamen de Deo proptèr significat speciale aliquod attributum, videtur existentia demonstrari à priori. Nam sicut per essentiam probari potest attributum, sic per esse ipsius essentia potest demonstrari esse ipsius attributi; cum sine dubio esse prius conueniat essentia, quam attributis: ita Gillius c. 4. n. 5. & seq.

2. Si quis haberet definitionem *Dei*, per cognitionem intuitivam, aut abstractivam, facillè posset, uti eà definitione tanquam medio, quo probaret existentiam *Dei*, nam per definitionem totam, ut medium possum de definito probare partem definitionis uno per essentiam proptèr præcisam ab existentia saltem confusè, possum probare ipsam existentiam: ita philosophantur Ockhamus, & Scotus.

3. Potest demonstrari ex creaturis à posteriori quod detur ens necessarium: deinde hoc probato, per ens necessarium potest probari Deus, hoc modo. Ens necessarium existit, Deus est ens necessarium; ergo Deus existit: sicut in regressu demonstratiuo, rationale probatur à posteriori per risibile; deinde risibile à priori probatur per rationale.

Dico 3. existentia *Dei* non est vllò modo demonstrabilis à priori, sed à posteriori evidenter demonstrari potest. Ita S. Thomas quem communius sequuntur Theologi.

Existentia
Dei non
demon-
stratur à
priori.

Ratio autem primæ partis est; quia omnis propositio per se nota secundum naturam in qua prædicatum est de essentia subiecti, est omnino immediata & indemonstrabilis à priori: hæc propositio, Deus existit, est per se nota secundum naturam ut ostendi; ergo est indemonstrabilis à priori. Maiorem probare solent dialectici; quia propositio immediata, prima, & indemonstrabilis, dicitur illa quæ non potest probari per vllum medium, quod sit causa connexionis prædicati, & subiecti; nam hoc est

prædicatum immediatè coniunctum esse subiecto: sed quoties prædicatum est de essentia subiecti, non potest connexio prædicati & subiecti probari per medium à priori; quia in re nihil prius est, quam essentia; ergo propositio per se nota, est immediata & indemonstrabilis.

Deinde; si existentia demonstrari posset de Deo, per aliquid quod sit in Deo, deberet demonstrari per aliquid in cuius conceptu non includeretur existentia; alioqui existentia *Dei*, probaretur per existentiam; sed nihil esse potest, in Deo, cuius conceptus formalis non includat existentiam quidquid enim est in Deo formaliter est ens à se. Ergo existentia *Dei* non potest probari à priori, per aliquid quod sit in Deo; si autem est extra Deum, iam non probatur à priori, sed à posteriori. Denique nihil esse potest in Deo quod sit prius & notius ipsa existentia; ergo nihil est in Deo quod probare possit à priori existentiam *Dei*; quia præmissæ demonstrationis debent esse priores & notiores conclusionem, antecedens quæstione 2. probabitur.

Ratio 2. partis, ex supra dictis evidens est. 1. Enim Deum ex Creaturis certè & evidenter cognosci magnificis planè verbis prædicat Apostolus Roman. 1. *Inuisibilia ipsius à Creatura mundi* (hoc est ab homine) *per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur. Ita ut sint inexcusabiles*, siue ut vertit Syrus, intellectu conspiciuntur, & videntur quæ sunt oculis corporis inuisibilia, & Græcè habetur *τὰ ἀόρατα καὶ ἀφανή* inuisibilia videntur. quod Sapientia 1. dicitur *Cognoscibiliter videri*, ubi significatur cognitio non solum infallibilis, sed etiam evidens. Deinde Patres infinitum esset referre. Dionysius cap. 7. de Divinis Nominibus, ait, *Deum cognosci ex Creaturis quoad an est, per ignorantem quoad quid est*; quod significasse videtur Apostolus, *Videmus per speculum in Enigmate*. Tertull. lib. 1. contra Marcionem, ex hoc Deus, & indubitat Deus, quia omnia ipsius. Eleganter Nazianzenus orat. 2. de Theologia posteriora illa *Dei* quæ vider Moyses, ait, amplitudinem illam & magnificentiam esse quæ cernitur in his quæ ab ipso effecta sunt. Hæc (inquit) *posteriora sunt Dei, quæ post eum sunt ipsius indicia, sicut solis umbra, ac imagines in aquis quæ infirmis oculis solem utcumque ostendunt*. Idem volunt illi omnes qui asserunt Creaturas esse Deitatis specula, litteras *Dei* componentes nomen, Vide Chrysostomum homil. 9. ad Populum. Basilium in proemio in Prouerbia, Prosperum lib. 2. de vocat. gent. cap. 1. Denique rationem indicavi supra; quia quoties effectus cognoscitur evidenter, necessariam habere connexionem cum causa, toties ex effectu demonstratur existentia ipsius cause: Creaturæ autem cognoscuntur evidenter necessariam habere connexionem cum Deo à quo pendent, ut statim probabo.

Ad primam Resp. esse impossibile ut per essentiam *Dei* tanquam medium probetur existentia *Dei* proptèr Deus significat aliquod attributum, quia conceptus essentia includit necessariò attributa omnia, ut probabo postea; ideoque existentia attributi probaretur per se ipsam.

Ad secundam Resp. esse quoque impossibile, ut existentia *Dei* probetur per definitionem *Dei*; quia illa definitio contineret necessariò existentiam, atque ita existentia probaretur per existentiam, sicut probari non potest hominem esse rationalem quia est animal rationale. Neque dicas posse probari per rationalitatem quod homo sit animal; ergo potest probari per quidditatem *Dei*, tanquam per gradum inferiorem, gradus superior qui est existentia. Resp. negando paritatem; quia rationale non includit animal, ideoque probari potest non à priori sed à poste-

A poste-
riori de-
monstra-
tur Deum
esse.

Existen-
tia Dei
non pro-
batur à
priori per
essentiam.

Existentia
Dei non
probat
per defini-
tionem
Dei.

6 Disput. I. De Deo. Quæst. I. Sect. II.

riori animal. Essentia verò Dei necessariò includit existentiam, ideòque non potest illam probare. Denique per essentiam provt conceptam præcisiuè ab existentia, probari non potest à priori existentia, quia nihil in essentia Dei est prius & notius quàm existentia.

Ad tertiam Resp. illam demonstrationem; ens necessarium existit, &c. Non esse demonstrationem à priori, in qua necesse est vt præmissa vtraque per se nota sit, vel certè probari possit per propositionem per se notam. Hic neutra præmissa est per se nota neque notior est conclusione; quia notius non est ens necessarium esse, quàm Deum esse.

SECTIO II.

Quomodo demonstretur Deum esse. Art. 3.

Ex quaduplici capite potest demonstrari quod Deus sit.

Cum ergo demonstrabile sit, *Deum esse*, inquit, credenda superest efficax aliqua, & manifesta ratiocinatio, quæ sic ostendat esse Deum, vt insipientem illum convincere certò possit, qui dicit in corde suo non esse Deum. Scio multas ingeniosè allatas esse ab Aristotele 7. & 8. Physicorum, & 5. Metaphysicæ, à S. Thoma lib. 1. contra gentes, & hic art. 3. quas tamen ferè omittam hoc loco, vt ex quaduplici potissimum capite argumenter. primò dari actum primum. Secundò dari ens necessarium. Tertiò dari ens improductum. Quartò admittendam necessariò esse causam aliquam vniuersalem & infinitam.

§. I.

I. DEMONSTRATIO.

Dari necessariò actum purum, & infinitum.

Anselmi demonstratio ingeniosa.

Primò itaque Anselmus in prologo, & libro contra insipientem, demonstrationem ingeniosam excogitavit, quâ probat, Deum ita esse, vt non possit cogitari, non esse, nisi ab insipiente qui simul illum esse dicat, & non esse, imò illum tunc dicat esse, quando dicit non esse; sic autem argumentatur.

Ens quo nullum maius, neque perfectius cogitari potest, existit; nomine *Dei* omnes intelligunt, id quo nihil maius, neque perfectius potest cogitari: Ergo id quod communiter omnes intelligunt *Dei* nomine, existit. Minor nota est, probatur maior, ens existens, melius est quàm ens non existens: ergo ens quo nihil cogitari potest maius, est existens; si enim esset non existens, iam posset aliquid eo melius cogitari.

Neque dicas distingui debere primam maiorem; ens quo nullum maius cogitari potest existit, si cogitur verè concedo, si cogitur fictè nego; debes autem ostendere istud ens non cogitari fictè.

Sed contra: ens quod cogitur verè, melius est quàm illud quod cogitur fictè: sed ens de quo agimus, est id quo nihil melius potest excogitari; ergo non cogitur fictè, sed verè, & semper quacunque distinctione fueris vsus, idem reponam: quia id quod non implicat contradictionem melius est quàm id quod implicat; ergo id quo nihil cogitari potest melius, non implicat.

Videtur difficilis.

Verum: hæc probatio subtilissima quidem est, sed si eo duntaxat sumatur modo, videtur esse Sophistica, nam facilis est instantia, quam opposuit Anselmo author responsionis pro insipiente apud Carthusianum Regio: & est pulcherrima earum quæ possunt cogitari, ergo illa regio est, & de Creatura, earum quæ possunt cogitari perfectissima, similiter possem

argumentari. Creatura existens melior est quàm Creatura non existens; Creatura de qua loquimur est perfectissima earum quæ possunt cogitari, ergo est existens. Itaque soluuntur argumenta huiusmodi distinctione quam habet S. Thomas art. 2. ad 2. ens quo nullum melius cogitari potest existit, si sit ens verum & non fictum concedo, si sit ens fictum nego. Ad probationem conceditur illa maior ens verum, melius est quàm ens fictum, sed distinguitur minor; ens de quo agimus dicitur verè id quo nihil melius potest cogitari nego, dicitur fictè, concedo.

Nihil ergo probatur hoc argumento vt rectè aduertit Anselmus, nisi probes ens illud quo nullum melius cogitari potest, non cogitari fictè sed verè. Probatur autem à Scoto in primum distinctione 2. quæst. 2.

Anselmi demonstratio defensa per viam Scoti.

Esse purum & simpliciter actuale, seu actus purus, si non implicat, necessariò existit, actus purus non implicat, ergo necessariò existit. Maior ex ipsis terminis evidens est; quia, ille dicitur purus actus, qui nihil est nisi actus, eo quod excludat omnem potentialitatem, sed actu est totum quod potest esse, vnde si potest esse aliquid, statim necessariò illud est.

Difficultas ergo tota est in minori, diceret enim Atheus implicare actum purum probatur ergo Primò, quia si actus purus implicat afferri potest aliqua contradictio qua ostendatur, est, & non est: sed nulla huiusmodi affertur contradictio, quod sanè dicere sufficit, vt ostendatur aliquid non implicare; alioqui fingere liceret ad libitum implicantias, de possibilitate infiniti, Creaturæ omnium perfectissimæ, Creationis ab Eterno, in quibus non est satis dicere, implicat, nisi afferatur eodem tempore implicantia.

Ostenditur quod actus purus non implicat.

Deinde potest etiam positiuè probari hæc non repugnantia, ille conceptus obiectiuus non implicat contradictionem, qui non includit directè, vel indirectè simul esse, & non esse: sed esse purum, non includit in suo conceptu esse simul, & non esse: nihil enim aliud dicit quàm esse, & sic excludit omne non esse: ergo ille conceptus actus puri non includit contradictionem.

Neque dicas primò illam propositionem, actus purus in suo conceptu, non includit nisi solum esse, distingui posse; actus purus in suo conceptu provt cogitur ab intellectu dicit solum esse concedo; actus purus provt est à parte rei & in se nego: vel si velis actus purus si sit purus à parte rei concedo; si non sit purus à parte rei nego.

1. Instantia.

Contra enim insto illud quod ita cogitur ab intellectu vt dicat purum esse, non potest implicare à parte rei vt est in se, nec esse fictum, quia esse solitarie sumptum non includit non esse, simul & esse: sed per re actus purus provt cogitur ab intellectu dicit solum esse; ergo non potest implicare à parte rei: quia vt id quod cogitur ab intellectu sit ens fictum, & impossibile, necesse est vt id quod obicitur intellectui includat affirmationem & negationem respectu eiusdem, quomodo autem illas includat, si excludat negationem ipsius esse, & affirmet solum esse.

Neque dicas secundò, actum purum in suo quidem conceptu non importare directè, ac formaliter contradictionem, sed consequenter tantum, sicut qui negant possibilitatem infiniti, sæpe dicunt quod in conceptu quidem infiniti non importatur vlla contradictio, sed consequenter tantum, quia sequuntur aliquæ contradictiones? Cur ergo non idem de actu puro dici potest.

2. Instantia.

Sed contra, illud in suo conceptu neq; directè, neq; indirectè importat contra dictionem, quod etiam consequenter non importat non esse, sed omnino illud negat; atqui purum, & solum esse, non importat non